

MRF 2021.337

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 1. december 2021, j.nr. 19/02978 og 19/02979

Dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til bekæmpelse af rynket rose i Natura 2000-område stadfæstet, da det fandtes nødvendigt for at forhindre skade på habitatnaturen.

Kalundborg Kommune meddelte i februar 2019 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, jf. § 3, dispensation til rydning af rynket rose på et af Naturstyrelsen ejet areal ud til Sejerøbugten, der er udlagt som Natura 2000-område og fuglebeskyttelsesområde. Af drifts- og plejeplanen for ejendommen fremgik, at der var store naturmæssige interesser på arealet, og at den store bestand af rynket rose, der er en invasiv art og var spredt på størstedelen af terrænet, udgjorde en trussel mod bevarelsen af de lysåbne habitatnaturtyper. Dispensation til bekæmpelse af rynket rose omfattede et areal med ca. 1,4 ha beskyttet natur. Bekæmpelsen ville foregå ved, at rynket rose først blev skåret ned, hvorefter genvækst ville blive penslet med roundup, indtil yderligere genvækst ophørte. Afgørelsen blev påklaget af Dansk Ornitologisk Forening og Danmarks Naturfredningsforening, der bl.a. anførte, at brug af roundup ikke er nødvendig for bekæmpelsen af rynket rose og kan medføre skade på de følsomme habitatnaturtyper, at det fremgik af drifts- og plejeplanen, at der ikke måtte anvendes kemiske bekæmpelsesmidler på terrænet, og at dispensationen burde være tidsbegrænset. Miljø- og Fødevarerklagenævnet (formanden) lagde til grund, at størstedelen af arealerne på ejendommen var omfattet af forbuddet mod tilstandsændringer i naturbeskyttelseslovens § 3, og at en bekæmpelse af rynket rose udgjorde en tilstandsændring, der krævede dispensation. Med henvisning til den udbredte forekomst af rynket rose fandt nævnet, at det var nødvendigt at bekæmpe rynket rose for at forhindre, at den artsrige og lysåbne habitatnatur blev fortrængt. Da det fremgik af både Natura 2000-planen samt drifts- og plejeplanen, at det var nødvendigt at foretage en fokuseret indsats for at bekæmpe rynket rose, fandt nævnet, at bekæmpelsen var direkte forbundet med eller nødvendig for

Natura 2000-områdets forvaltning. Dispensationen fandtes derfor ikke var omfattet af kravet om væsentlighedsvurdering jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, 2. pkt. Bekæmpelsen var tillige støttet via et EU-LIFE-projekt, hvor det ligeledes var forudsat, at der skulle ske bekæmpelse af rynket rose. Nævnet fandt ikke grundlag for at anfægte, at den mest hensigtsmæssige måde at opnå en effektiv bekæmpelse af rynket rose var ved at foretage en indledende beskæring af buskene for derefter at følge op én gang årligt med brug af roundup. Nævnet lagde vægt på, at Naturstyrelsen havde oplyst, at det efter udarbejdelsen af drifts- og plejeplanen ikke havde vist sig muligt at knuse eller rykke rynket rose op, da der var risiko for at støde på forsagere. Nævnet lagde tillige vægt på, at forekomsten af rynket rose var så udbredt i området, at en effektiv afgræsning heraf ville kræve et højt græsningstryk over mange år, hvilket kunne påvirke habitatnaturtyper og ynglende fuglearter i området, uden at det kunne føre til et andet resultat, at drifts- og plejeplanen anførte, at der ikke måtte anvendes kemiske bekæmpelsesmidler på arealet. Nævnet henviste til, ”at drifts- og plejeplanen er udarbejdet af en offentlig myndighed som grundejer, hvorfor den ikke har karakter af en kommunal Natura 2000-handleplan, jf. lovens § 43 a, stk. 3, og derfor ikke er omfattet af miljømålsloven”. Planen havde derimod ifølge nævnet karakter af et vejledende administrationsgrundlag, som kunne fraviges, når der forelå en konkret og saglig begrundelse herfor. Nævnet afviste at gøre dispensationen tidsbegrænset, da bekæmpelsen burde foregå, indtil rynket rose var helt udryddet. Nævnet fandt på denne baggrund, at projektet var naturforbedrende for de beskyttede naturtyper, og stadfæstede dispensationen.

Kommentar: Afgørelsen er mht. konklusionen på linje med tidligere afgørelser, hvor klagenævnet har givet dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til bekæmpelse af invasive arter med kemiske bekæmpelsesmidler i Natura 2000-områder, hvor kan nævnes afgørelserne i MAD 2016.440 Nmk og MAD 2017.180 Mfk og MAD 2019.169 Mfk. Dette gælder dog ikke klagenævnets bemærkninger om, ”at drifts- og plejeplanen er udarbejdet af en offentlig myndighed som grundejer, hvorfor den ikke har karakter af en kommunal Natura 2000-handleplan, jf. lovens § 43 a, stk. 3, og derfor ikke er

omfattet af miljømålsloven". For det første må det noteres, at der er miljømålslovens § 46 a, stk. 3, som nævnet henviser til, og denne bestemmelse lyder: "Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, når der for sådanne arealer foreligger en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden. I disse tilfælde skal handleplanen ledsages af en beskrivelse af denne forvaltningsindsats". Det fremgår således tydeligt, at § 46 a, stk. 3, ikke fritager offentligt ejede arealer fra miljømålsloven, men alene vedrører de kommunale handleplaner. Det må videre konstateres, at efter reglen i § 46 a, stk. 3, afløser Naturstyrelsens drifts- og plejeplan for arealet den kommunale handleplan og må derfor have samme retsvirkning som denne. Klagenævnets bemærkning om, at Naturstyrelsens drifts- og plejeplan alene er en vejledning, har derfor karakter af frihåndstegning, hvorved det mere generelt må bemærkes, at Naturstyrelsens plejeplaner for offentligt ejede arealer i Natura 2000-områder endvidere må anses for en retsakt omfattet af miljøvurderingsloven. Det vides ikke, om disse regler er iagttaget forud for Naturstyrelsens vedtagelse af drifts- og plejeplan for det berørte areal. Hvis det herefter må lægges til grund, at plejeplanen forbyder kemiske bekæmpelsesmidler på arealet, udelukker dette ikke, at der gives dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, men det har med sikkerhed den retsvirkning, at der forud for dispensationen skal ske en vurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, jf. EU-Domstolens dom i sag C-441/17, Kommissionen mod Polen, om bekæmpelse af den invasive typografbile ved skovhugst i et Natura 2000-område.

Stadfæstelse af dispensation til rydning af rynket rose i beskyttet natur i Kalundborg Kommune

19/02978 og 19/02979

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 3, jf. § 65, stk. 2, jf. § 78, stk. 1.[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnets stadfæster Kalundborg Kommunes afgørelse af 4. februar 2019 om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til at rydde rynket rose og efterfølgende bekæmpe genvækst med Roundup samt fælde udvalgte løvtræer på [F1] på matr. nr. [F2], beliggende ved [A1], 4591 Føllenslev.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden for 3 år fra dags dato, eller ikke har været udnyttet i tre på hinanden følgende år, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2.[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 4. marts 2019 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Dansk Ornitologisk Forening (klager 1) og Danmarks Naturfredningsforening (klager 2).

Klagerne har navnlig anført, at

- det ikke er undersøgt, hvorvidt rynket rose kan bekæmpes uden brug af roundup, f.eks. ved afgræsning med får eller geder,
- det fremgår af drifts og plejeplanen for [F1] 2015-2029 (som udmønter den nationale Natura 2000 plan), at der ikke må anvendes kemiske bekæmpelsesmidler på terrænet,
- der er risiko for, at roundup bliver spildt og utilsigtet gør skade på de følsomme habitatnaturtyper, og
- dispensationen ikke er tidsbegrænset, ligesom der ikke er angivet en maksimal mængde eller koncentration af roundup, der må anvendes.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.4.

2. Sagens oplysninger

2.1 Området

[F1] ligger i Kalundborg Kommune på en halvø ud til Sejerøbugten. Landskabet er karakteriseret ved et overvejende åbent og fladt terræn med en lav vegetation og enkelte markante kraterdannelser fra granatnedslag. Langs østsiden er landskabet præget af tørre, lavtliggende strandoverdrev med mere våde strandsumpe og strandenge, mens området imod syd går over i et mindre hedeområde med enebærkrat.

Arealet, som i alt dækker ca. 29 ha, består bl.a. af ca. 14 ha overdrev, 5,1 ha strandeng, 3,6 ha hede, og ca. 2,6 ha strandsump.

2.2 Natur- og planforhold

Det fremgår af drifts- og plejeplan for [F1], at der er store naturmæssige interesser på [F1] på trods af terrænets beskedne størrelse. Hele terrænet bortset fra strandbredderne er registreret som beskyttet natur, jf. naturbeskyttelseslovens § 3. Endvidere indgår [F1] i Natura 2000-område nr. 154 – Sejerø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene, Diesbjerg og Bollinge Bakke, bestående af habitatområder H135, H244 samt fuglebeskyttelsesområder F94 og F99. Hele Natura 2000-området er specielt udpeget for at beskytte områdets kystnatur, herunder lagunedannelser, kystskrænter, klitter og strandvolde samt naturtyper, dyr og planter knyttet særligt til disse landskabstyper. [F1] udgør kun en mindre del af det i alt 44.500 ha store Natura 2000-område og indgår kun i habitatområde H135 og fuglebeskyttelsesområde F94. [F1] er desuden omfattet af Ramsarområde nr. 18 (Sejerø Bugt, Nekselø Bugt og Saltbæk Vig).

Af habitatnaturtyper på terrænet findes klithede (2140), grå/grøn klit (2130), enebærklit (2250), strandeng, strandvold med flerårige planter (1220) og kalkoverdrev (6210). I udpegningsgrundlaget for F94 indgår fuglearterne, bjergand (trækkende), sortand (T), fløjlsand (T), ederfugl (T), klyde (T), havterne (ynglende), splitterne (Y) rørhøg (Y) og engsnarre (Y)

Det fremgår af afsnit. 5.2.4 i drifts- og plejeplan for [F1] 2015-2029:

”Den generelle bekæmpelse af invasive arter er reguleret gennem en række retningslinjer for forebyggelse og bekæmpelse af invasive plante- og dyrearter (FBE, 2011). Retningslinjerne udmøntes på det enkelte terræn gennem drifts- og plejeplanerne.

Der er en stor bestand af rynket rose spredt på størstedelen af terrænet. Rynket rose er forsøgt bekæmpet med oprykning i 2013, men områderne er allerede nu (2014-2015) i kraftig vækst igen. Det vurderes, at størstedelen af [F1] er meget vindudsat, og at bevoksningerne af rynket rose derfor ikke bliver særligt høje, men dette begrænser øjensynligt ikke artens fortsatte udbredelse på terrænet.

Kemiske bekæmpelsesmidler må ikke anvendes på Forsvarsministeriets arealer til bekæmpelse af rynket rose. Der skal fortsat bekæmpes rynket rose på hele terrænet. Bekæmpelsen kan ske ved oprykning, afslåninger og afgræsninger.”

Det fremgår videre af afsnit 7.4 om bekæmpelse af invasive arter:

”Der er særligt fokus på bekæmpelse af rynket rose. Som supplement til de jævnlige slåninger med opsamling jævnfør afsnit 7.2 vurderes det, at afgræssende dyr vil æde nyopvækst og efterhånden svække bestandene af denne invasive art. Et tilstrækkeligt

højt græsningstryk med får eller geder vurderes at kunne bekæmpe eksisterende bestande, også uden indledende slåning ([P1], 2013)“

Det er beskrevet, at rynket rose skal slås to gange årligt hvert tredje år for at svække væksten og forhindre, at arten breder sig.

2.3 Den påklagede afgørelse

Kalundborg Kommune har den 4. februar 2019 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3, jf. § 65, stk. 2, meddelt dispensation til rydning af rynket rose og efterfølgende bekæmpelse af genvækst med roundup samt afgræsning i beskyttet natur på [F1]. Derudover er der meddelt dispensation til fældning af udvalgte løvtræer. Dispensationen er meddelt på følgende vilkår:

1. Rydning af rynket rose skal foretages i perioden august – 15. marts.
2. Rydningen skal foretages som fræsning eller beskæring i jordhøjde og afskåret materiale bortskaffes fra området eller brændes af direkte på det ryddede område og asken bortskaffes.
3. Der anvendes kun Roundup Bio og kun på nye skud.
4. Bekæmpelse af rodkud og genvækst skal målrettes enkelte rodkud/rosenplanter mellem 15 og 20 cm højde.
5. Bekæmpelse af rynket rose med Roundup foretages en gang om året i maj/juni.
6. Til bekæmpelsen anvendes pensel og ikke en sprøjte.
7. Fældning af løvtræer foretages i perioden 1. august – 15. marts.
8. Ene skånes så vidt muligt ved fældning af løvtræer.

Det fremgår af afgørelsen, at ejeren af ejendommen, [V1], den 15. februar 2017 har ansøgt Kalundborg Kommune om bl.a. bekæmpelse af rynket rose på et areal omfattende ca. 1,4 ha i beskyttet natur, som er registreret som overdrev, hede og strandeng. Derudover er der søgt om oprensning af tre søer og etablering af overvintringslokaliteter (tre stenbunker) med det formål at sikre en gunstig bevaringsstatus for området padde og krybdyr. Kommunen har truffet afgørelse vedrørende oprensning af søer og etablering af overvintringslokaliteter i separate afgørelser, hvorfor de ikke er en del af nævnets prøvelse i den foreliggende klagesag

Det ansøgte projekt er støttet af EU gennem EU LIFE+ naturprojektet, SemiAquaticLife – "Recreating habitat complexity for semi-aquatic fauna (LIFE14 NAT/SE/000201). Projektet har som mål at genskabe og forbedre bevaringsstatus for krybdyr, padde og vandinsekter i Natura 2000-områder i det sydlige Sverige (11 lokaliteter), Danmark (18 lokaliteter) og Slesvig-Holsten (9 lokaliteter).

Det fremgår bl.a. af "Aktionsplan" for [F1], at målarterne for lokaliteten er stor vandsalamander, grønbroget tudse, strandtudse, spidssnudet frø og markfirben. Som trusler for området er angivet tilgroning af overdrev med buske og træer samt invasiv flora. Som naturpleje er bl.a. angivet oprensning af søer og rydning af overdrev samt bekæmpelse af invasiv flora.[4]

Bekæmpelsen vil foregå ved, at rynket rose først bliver skåret ned, hvorefter genvækst vil blive penslet med roundup, indtil der ikke forekommer yderligere genvækst. Det fremgår af ansøgning af 15. februar 2017, at det ikke er sikkerhedsmæssigt forsvarligt at anvende mekaniske metoder til bekæmpelse af rynket rose, da der er risiko for at støde på forsagere på [F1].

Det fremgår af afgørelsen, at partierne med rynket rose er udbredte på [F1], og at løvtræerne er særligt udbredte på området sydligere del. Det fremgår videre, at dispensationen ønskes som led i gennemførelse af drifts- og plejeplan for [F1] 2015-2029. Det fremgår heraf, at rynket rose skal slås 2-3 gange årligt, og at afgræssende dyr vurderes at kunne tage nyopvækst og efterhånden svække bestandene. Da det ikke har været muligt at indgå en aftale med en dyrebesidder om afgræsning af arealerne, ønsker ansøger at sikre sig, at den mekaniske rydning ikke foretages forgæves, hvorfor der er ansøgt om bekæmpelse af genvækst med roundup.

Det fremgår af videre af afgørelsen, at Kalundborg Kommune har besigtiget [F1] den 24. juli 2017, hvor det blev konstateret, at partierne med rynket rose er massive og vidt udbredte på hele arealet. Kommunen har i afgørelsen bemærket, at der på en tidligere besigtigelse foretaget af det daværende Vestsjællands Amt i 1998 også var meget opvækst af rynket rose på arealerne. Kommunen har ud fra en gennemgang af luftfotos fra 1993 og frem til 2016 vurderet, at der i perioden er kommet flere buske af rynket rose, ligesom de enkelte buske er vokset år for år.

Kalundborg Kommune har begrundet dispensationen med, at mekanisk rydning af rynket rose og efterfølgende græsning og/eller pensling med roundup vil være med til at holde fremvæksten tilbage og derved forhindre tilgroning af værdifuld og artsrig strandeng og overdrev. Kommunen har desuden lagt vægt på, at buskene står i afgrænsede partier, som er nemme at tilgå enkeltvis således, at behandlingen med roundup ikke spredes til værdifuld natur og spild af sprøjtemiddel reduceres mest muligt.

Kalundborg Kommune har vurderet, at det ansøgte vil medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for følgende naturtyper på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 154: strandeng (1330), grå/grøn klit (2130), enebærklit (2250), kalkoverdrev (6210), klithede (2140) og strandvold med flerårige planter (1220). Kommunen har ved vurderingen lagt vægt på, at græsningen vil reducere tilgroningen af de lysåbne arealer, og vil have en tilstandsbevarende eller positiv effekt på området. En indledende, mekanisk rydning af rynket rose vil sikre, at de græssende dyr har mulighed for efterfølgende at holde buskene nede.

Kalundborg Kommune har bemærket, at der i området tidligere er registreret ynglende splitterne og havterne samt trækkende sortand, fløjsand, ederfugl og klyde. Det er kommunens vurdering, at den planlagte, ekstensive græsning ikke i væsentlig grad vil forstyrre de ynglende og rastende fugle, og det kan ikke udelukkes, at en lavere strandengsvegetation endda vil have en positiv effekt på ynglende vade- og andefugle.

2.4 Klagens indhold

Klagerne har anført, at bekæmpelse af rynket rose med roundup ikke er nødvendigt, da bekæmpelsen vil kunne ske effektivt ved mekanisk rydning og efterfølgende afgræsning som foreskrevet i plejeplanen for området. En metode uden kemisk bekæmpelse bør i det mindste afprøves og evalueres før der gives dispensation til kemisk bekæmpelse.

Klagerne har fremhævet, at det fremgår af drifts- og plejeplanen for [F1] 2015-2029, at kemiske bekæmpelsesmidler ikke må anvendes på terrænet, men at bekæmpelsen derimod kan ske ved oprykning, afslåninger og afgræsninger. Endvidere stiller klagerne sig uforstående over for, at dispensation til anvendelse af roundup ikke er tidsbegrænset.

Klagerne har videre bemærket, at brug af roundup bl.a. er begrundet med, at det ikke endnu har været muligt at indgå en aftale med en dyrebesidder om afgræsning af arealerne. Begrundelsen er ifølge klagerne ikke tilstrækkeligt tungtvejende, at det kan medføre en fravigelse af drifts- og plejeplanen.

Klager 1 har yderligere fra drifts- og plejeplanen fremhævet, at [F1] er et vigtigt område for ynglende og trækkende vand- og strandensfugle, og at området har potentiale som levested for fuglearterne i udpegningsgrundlaget. Der er på arealet tidligere registreret ynglende klyder og havterne. Derudover er der i 2010 og 2011 observeret rastende og fouragerende splitterne (4 observationer og 8 individer) samt havterne (2 observationer og 9 individer) og klyde (2 observationer og 2 individer).

Klager 1 har uddybet, at observationerne i DOF-basen leveres af frivillige ornitologer, og eftersom, at der ikke er åbent for offentlighedens adgang til [F1], er der ikke mange observationer fra området. Det er dog klager 1's vurdering, at det er meget sandsynligt, at der faktisk er ynglende hav- og splitterne på arealet.

Klager 1 har anført, at en anvendelse af roundup i maj/juni, som der er dispenseret til, er et uhensigtsmæssigt tidspunkt i forhold til ynglesæsonen for fugle. De ynglende fugle vil ifølge klager 1 kunne påvirkes ved forstyrrelser i forbindelse med rydningen og ved at indtage føde, der har været i kontakt med roundup.

Klager 2 har særligt anført, at pensling med roundup én gang om året ikke er en effektiv metode til at bekæmpe rynket rose, da rynket rose har myriader af skud til forskel fra f.eks. kæmpe-bjørneklo. Kemisk bekæmpelse er således ifølge klager 2 ikke egnet til at bekæmpe rynket rose, da det ikke udpiner rodnettets, men "kun" dræber planten. Klager 2 er derfor bekymret for, at man i stedet sprøjter med roundup og derved rammer jordbunden og de hjemmehørende plantearter. Klager 2 har henvist til, at erfaringer fra afgræsning med geder i Thy har vist, at gederne effektivt kan bekæmpe selv større bestande af rynket rose. Fræsning er ifølge klager 2 heller ikke egnet til at bekæmpe rynket rose, da fræsningen medfører, at rodnettets spreder sig yderligere.

Det er endvidere af klager 2 anført, at der i dispensationen ikke er stillet vilkår om den maksimale mængde af roundup, der kan bruges i forhold til mængden af rynket rose, ligesom der ikke er foretaget en konsekvensvurdering af virkningen på de naturligt hjemmehørende plantearter.

Klager 1 og 2 har henholdsvis den 24. april og 23. april 2019 indgivet bemærkninger til Kalundborg Kommunes og ansøgers bemærkninger til klagen. Klagerne har i den forbindelse anført, at der efter afgørelsestidspunktet er sket sådanne ændringer i sagens omstændigheder, herunder i form af ansøgers forslag til en forsøgsordning og et revideret projekt, at dispensationen af 4. februar 2019 ikke længere er aktuel. Klagerne mener derfor, at sagen efter fornyet ansøgning skal behandles igen hos Kalundborg Kommune således, at det bliver klart, hvilke forhold, der er dispenseret til.

Det er påpeget af klager 1, at den af ansøger foreslåede "[P2] metode" indebærer sprøjtning med roundup, hvilket ikke er i overensstemmelse med dispensationens vilkår om, at der skal anvendes pensling. Klager 2 har anført, at metodens effektivitet er undersøgt helt tilbage i 2003, hvorfor undersøgelsens resultater, på grund af nye oplysninger om roundups skadelige og kræftfremkaldende virkninger, ikke længere er tidssvarende. Til det af ansøger anførte, om at afgræsning ikke er muligt på grund af terrænforholdene, har klager 1 anført, at terrænet er fladt, og at en eventuel vegetation på bunkers kan fjernes manuelt.

Videre har klagerne anført, at pensling i april/maj i stedet for maj/juni heller ikke er den optimale løsning, da perioden er sammenfaldende med yngletiden for fugle i udpegningsgrundlaget.

I forhold til drifts- og plejeplanen for området og dens betydning for den påklagede afgørelse, har klagerne anført, at planen har været i offentlig høring og indgår i kommunens handleplan for Natura 2000-område nr. 154, hvorfor den er forpligtende. Endelig har klager 1 anført, at den af ansøger beskrevne hidtidige græsning med køer, der forcerer hegnet, virker som en tilfældig løsning.

2.5 Kalundborg Kommunes bemærkninger til klagen

Kalundborg Kommune har den 26. marts 2019 til de indgivne klager bemærket, at vilkårene for dispensation er stillet på baggrund af erfaringer med en effektiv kemisk bekæmpelse af rynket rose på et strandoverdrev på den nordlige del af Sejerø ("[P2] metode").[5] Disse erfaringer viser, at rynket rose kan bekæmpes, hvis man foretager en ihærdig indsats og målretter bekæmpelsen til hvert enkelt skud på et bestemt tidspunkt af året.

Kalundborg Kommune har uddybet vilkårene således, at roundup kun bruges på nye skud, der kommer op efter den mekaniske rydning er foretaget (genvækst), og at den kemiske bekæmpelse sker en gang om året i maj/juni, da det er i disse måneder, at planterne sender plantesaft op i stænglerne og er mest sårbare for kemiske midler.

Kalundborg Kommune har videre bemærket, at plejeplanen for [F1], som er udarbejdet af [V2], ikke er noget, som kommunen kan lægge til grund for sin afgørelse. Det er kommunens forventning, at bekæmpelsen af rynket rose vil have synlige effekter i løbet af nogle år, hvorefter brugen af roundup naturligt vil mindskes og ophøre i takt med, at der kommer færre nye skud. Der er derfor ifølge kommunen ikke behov for at sætte en tidsbegrænsning på dispensationen.

Kalundborg Kommune har i øvrigt bemærket, at den er indgået i dialog med ansøger efter klagerens indgivelse, hvorefter ansøger har indgivet et revideret projekt. Det reviderede projekt lægger ifølge kommunen op til, at der laves en forsøgsordning som foreslået af klagerne.

2.6 Andre bemærkninger til klagen

Ansøger er den 18. marts 2019 fremkommet med bemærkninger til de indgivne klager. Ansøger har bemærket, at drifts- og plejeplanen for [F1] ikke er bindende for ansøger, men alene fungerer som et internt arbejdsredskab, som kan fraviges, såfremt det skønnes hensigtsmæssigt.

Det er ansøgers vurdering, at den i plejeplanen foreskrevne mekaniske bekæmpelse af rynket rose samt afgræsning er utilstrækkelig, og at det derfor er nødvendigt at supplere med kemisk bekæmpelse. Ansøger har oplyst, at rynket rose nu har spredt sig til 10 % af [F1]. Det er endvidere ikke muligt at knuse eller rykke rynket rose op, da der er risiko for at støde på forsagere. Hertil kommer, at dyrene ikke kan komme op på de stejle bunkers og græsse disse områder.

Det er oplyst af ansøger, at den nuværende afgræsning foregår ved at græssende kreaturer på området syd for [F1] forcerer hegnet ved at gå ud i vandet og derfra ind på [F1]. Denne afgræsning har vist sig at være utilstrækkelig.

Ansøger har anført, at udsætning af får/geder ikke er praktisk muligt, da dyrene kan undslippe fra arealet til trods for at hegnet står ude i vandet, ligesom de aktuelt græssende kreaturer slipper ind på terrænet fra deres afgræsningsarealer. Hegnet kan ikke placeres længere ude i vandet på grund af pres fra opstuvet tang ved højvande. Etablering af et stort og robust hegn rundt om hele området vil ifølge ansøger virke skæmmende i det uberørte landskab.

Ansøger har foreslået en fremgangsmåde som benyttet på Sejerøs nordvestlige spids ("[[P2] metode"). Denne metode indebærer, at der anvendes sprøjtemiddel i april/maj efter en gennemgang af ynglestederne i stedet for sprøjtning i maj/juni. Der anvendes en selektiv og sparsom sprøjtning på enkelte roser, når de nye skud er 10-20 cm høje. Der bruges 0,3 L glyphosat 360 i 4,6 L vand, og forbruget er ca. 5 L pr. 100 m². Året efter skal der ske håndlugning af sporadisk forekommende frøplanter eller evt. fortsat afgræsning.

Endelig har ansøger henvist til klagenævnets afgørelser i NMK-510-00857 og NMK-510-00873, hvor der blev dispenseret til kemisk bekæmpelse af rynket rose, idet maskinel bekæmpelse ikke var muligt og afgræsning ikke kunne lade sig gøre på grund af terrænforholdene.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

3.1.1 Det retlige grundlag

Efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 1, 3 og 4, må der ikke foretages ændring i tilstanden af henholdsvis heder, strandenge og strandsumpe samt biologiske overdrev, når sådan naturtyper enkeltvis eller sammen med andre naturtyper er større end 2.500 m².

Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 3, kan der i særlige tilfælde meddeles dispensation fra forbuddet i § 3.

Det følger af bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven, at der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan meddeles dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i strid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne, idet reglerne er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes. En væsentlig jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse er således ikke i sig selv tilstrækkelig til at begrunde en dispensation. Der må, for at et indgreb i områdets tilstand eventuelt kan accepteres, tillige være tale om et område, som ud fra naturbeskyttelsesmæssige hensyn vurderes som uden særlig interesse, eller om et indgreb, der i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området. Derudover forudsættes det, at en dispensation ikke vil skabe en uheldig og uønsket præcedens for den fremtidige administration af § 3-beskyttelsen i området.

En særlig omstændighed, der kan begrunde dispensation, kan ifølge lovbemærkningerne for eksempel være, at et ansøgt indgreb har en naturforbedrende funktion.

Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis for dispensationer er i overensstemmelse med lovbemærkningerne restriktiv.

[F1] er beliggende inden for et Natura 2000-område, hvorfor der som udgangspunkt skal foretages en vurdering af, om det ansøgte i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke Natura 2000-området væsentligt før der træffes afgørelse om dispensation (kravet om væsentlighedsvurdering), jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, jf. § 7, stk. 2, nr. 1.[6]

Det følger af bekendtgørelsens § 6, stk. 1, 2. pkt., at kravet om væsentlighedsvurdering dog ikke gælder for projekter, der er direkte forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning.

Vedtagelse mv. af Natura 2000-planer samt fastlæggelse og prioritering af den konkrete forvaltningsindsats igennem vedtagelse af kommunale Natura 2000-handleplaner er reguleret i miljømålsloven[Z] samt i bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016. Det følger af lovens § 46 a, stk. 3 og bekendtgørelsens § 2, stk. 3, nr. 2, at den kommunale Natura 2000-handleplan ikke skal omfatte offentligt ejede arealer, når der for sådanne udarbejdes en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden.

Det fremgår af forarbejderne til den tilsvarende bestemmelse i § 39, stk. 2, i den oprindelige miljømålslov, at en offentlige myndighed, der ejer arealer inden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, selv afgør om det pågældende areal skal omfattes af den kommunale Natura 2000-handleplan (tidligere amtets indsatsprogram), eller om den offentlige myndighed selv ønsker at udarbejde et indsatsprogram eller lignende med henblik på at prioritere indsatsen i det internationale naturbeskyttelsesområde.[8] De planer m.v., der kan blive tale om er f.eks. driftsplaner eller anden indsats, som udføres af en offentlig myndighed som grundejer, f.eks. Forsvarsministeriet, Fødevarerministeriet, Miljøministeriet og kommunernes væsentlige naturområder, for hvilke der løbende udarbejdes driftsplaner eller lignende. Planen skal være baseret på basisanalysen og de fastlagte mål for naturtilstanden.

Siden 1991 er der for en række af Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesområder udarbejdet drifts- og plejeplaner med henblik på at sikre rammerne for uddannelse og træning af militære enheder under realistiske vilkår og samtidig tilgodese hensynet til naturbeskyttelse og rekreative interesser.

3.1.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets vurdering af den konkrete sag

Miljø- og Fødevarerklagenævnet lægger som ubestridt til grund for sagen, at størstedelen af arealerne på [F1] er omfattet af den generelle beskyttelse mod tilstandsændringer i naturbeskyttelseslovens § 3.

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger den naturlige vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er særlig et problem i kyst- og klitnaturtyperne samt på hederne.

Det fremgår af vejledningen om naturbeskyttelseslovens § 3, beskyttede naturtyper i afsnittet om naturpleje, at:

”De lysåbne naturtyper er en speciel og meget vigtig del af den danske natur. Betegnelsen dækker over en række forskellige naturtyper: klit, hede, overdrev, strandeng, fersk eng og mose med hver deres specielle dyre- og planteliv. Balancen mellem de naturmæssige vilkår og den kulturbetingede påvirkning er vidt forskellig og spænder fra stort set ingen påvirkning af klitter og klitheder til et behov for vedvarende ekstensiv drift af bl.a. enge og overdrev.

Hvis den jordbrugsmæssige udnyttelse i form af græsning eller høslæt ophører på kulturpåvirkede naturarealer som strandeng, fersk eng, overdrev samt visse hede- og mosearealer, vil de over varierende tidsrum skifte karakter. Den lysåbne vegetation vil gradvis forsvinde i takt med, at arealerne går over i tagrør, høje urter eller gror til med

vedplanter. En sådan udvikling vil på sigt indebære, at en række af de beskyttede naturtyper forsvinder, så den biologiske diversitet formindskes, og landskabets karakter ændres.

Plejeforanstaltninger, der klart tjener til at opretholde området's hidtidige tilstand, vil kunne ske uden dispensation. Dette gælder for eksempel fjernelse af selvsået opvækst af træer, buske og invasive arter i moderat omfang og med metoder, der ikke medfører skader på jordbund og øvrig vegetation.

Foranstaltninger, der rækker ud over almindelig pleje af området's hidtidige tilstand, kræver dispensation, selv om de tager sigte på at forbedre naturtilstanden, f.eks. hvis der er tale om en genopretning af en tidligere tilstand. Eksempelvis kan omfattende bekæmpelse af invasive arter kræve dispensation. Se også afsnit 3.6.12 om naturpleje i denne vejlednings bilag 2, herunder NMK-510-00857 og NMK-510-00873 vedr. brug af bekæmpelsesmidler mod invasive arter.”[9]

Af basisanalysen for Natura 2000-området, i afsnittet om trusler mod naturtilstanden, fremgår det, at en meget stor del af naturarealerne inden for området har forekomst af invasive arter og at særligt klittyperne, tør hede, tørvelavning og strandvold med flerårige planter har en stor arealandel med en vis dækning af invasive arter. Særligt ramt er en mindre andel af grå/grønklitter og strandvolde.[10]

I Natura 2000-planen fra 2016 er det i de områdespecifikke retningslinjer angivet, at der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne grå/grøn klit, klithede, kystklint og strandvold med flerårige planter med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.[11]

I den gældende drifts- og plejeplan for [F1] er det vurderet, at truslerne for terrænets habitatnatur især er forekomsten af invasive arter. Rynket rose er meget udbredt og dækker meget store sammenhængende områder, hvor alt anden vegetation bortskygges. Der skal foretages en fokuseret indsats for at undgå, at store dele af [F1] vokser til i rynket rose, som trives godt på terrænets sandede og tørre områder.[12]

Miljø- og Fødevarerklagenævnet vurderer, at rynket rose er så udbredt og forekommer på så store områder på [F1], at bekæmpelse heraf går udover, hvad der kan betegnes som opretholdelse af området's hidtidige tilstand. Bekæmpelse af rynket rose på et 1,4 ha stort areal, som ansøgt, kræver således en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder med henvisning til den udbredte forekomst af rynket rose på [F1], som udgør en trussel mod bevarelsen af de lysåbne habitatnaturtyper, at det er nødvendigt at foretage bekæmpelse af rynket rose på terrænet for at forhindre, at den artsrige og lysåbne habitatnatur bliver fortrængt. Nævnet bemærker i den forbindelse, at Kalundborg Kommune har oplyst, at der ved amtets besigtigelse af området i 1998 også var meget opvækst af rynket rose, og at der i perioden 1993-2016 er kommet flere buske af rynket rose, ligesom de enkelte buske er vokset år for år.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder videre, at det ansøgte projekt i den konkrete sag ikke er omfattet af kravet om væsentlighedsvurdering, idet bekæmpelse af rynket rose er direkte forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-området's forvaltning, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, 2. pkt.

Nævnet har herved lagt vægt på, at det fremgår af både Natura 2000-planen samt drifts- og plejeplanen for [F1], at det er nødvendigt at foretage en fokuseret indsats for at bekæmpe rynket rose. Hertil kommer, at bekæmpelsen er støttet af EU igennem et EU-LIFE projekt, hvor det ligeledes er forudsat, at der skal ske bekæmpelse af rynket rose.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal dernæst tage stilling til, om der i den konkrete sag kan meddeles dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, til anvendelse af glyphosat/roundup til bekæmpelse af rynket rose i Natura 2000-området, eller om bekæmpelse heraf skal ske på anden måde, f.eks. udelukkende ved afgræsning som foreslået af klagerne.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Kalundborg Kommunes faglige vurdering af, at den mest hensigtsmæssige måde at opnå en effektiv bekæmpelse af rynket rose i området er ved at foretage en indledende beskæring/fræsning af buskene for derefter at følge op én gang årligt med brug af roundup.

Det forhold, at det i drifts- og plejeplanen er anført, at der ikke må anvendes kemiske bekæmpelsesmidler på [F1], kan ikke føre til et andet resultat. Nævnet bemærker i den forbindelse, at drifts- og plejeplanen er udarbejdet af en offentlig myndighed som grundejer, hvorfor den ikke har karakter af en kommunal Natura 2000-handleplan, jf. lovens § 43 a, stk. 3, og derfor ikke er omfattet af miljømålsloven. Drifts- og plejeplanen har derimod karakter af et vejledende administrationsgrundlag, som kan fraviges, hvis der foreligger en konkret og saglig begrundelse herfor.

Nævnet har ved vurderingen af sagen navnlig lagt vægt på, at ansøger har oplyst, at det efter udarbejdelsen af drifts- og plejeplanen for [F1] har vist sig ikke at være muligt at knuse eller rykke rynket rose op, da der er risiko for at støde på forsagere. Nævnet har desuden lagt vægt på, at forekomsten af rynket rose er så udbredt i området, at en effektiv afgræsning heraf vil kræve et højt græsningstryk over mange år, hvilket vil kunne påvirke habitatnaturtyper og ynglende fuglearter i området ved bl.a. overgræsning, tråd og forstyrrelser. Græsning med lav eller middel tryk vurderes således ud fra det oplyste i sagen ikke at være tilstrækkeligt for at udrydde bestanden af rynket rose. Nævnet bemærker desuden, at kommunen med de stillede vilkår har taget størst muligt hensyn til naturværdierne i området, hvorved den negative påvirkning af naturen som følge af bekæmpelsen forebygges mest muligt.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har ved vurderingen desuden inddraget de erfaringer, som fyrpasser [P2] har gjort sig i forbindelse med mekanisk og kemisk bekæmpelse af et ca. 1.600 m² stort areal med rynket rose på Sejerøs nordvestlige spids.[13] Hertil kommer de foreløbige erfaringer i forhold til bekæmpelse af rynket rose, der er tilvejebragt i forbindelse med gennemførelse af LIFE-projektet LIFE REDCOHA (LIFE12 NAT/DK/001073) gennemført i perioden 2013-2019.[14]

Miljø- og Fødevarerklagenævnet kan tiltræde de af kommunen fastsatte vilkår, idet nævnet ikke har fundet anledning til at gøre dispensationen tidsbegrænset. Behandlingen bør foregå indtil rynket rose er helt udryddet.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder således ud fra en samlet vurdering, at det ansøgte projekt med de stillede vilkår er naturforbedrende for de beskyttede naturtyper, og at der kan meddeles dispensation hertil.

Da det af klagerne anførte i øvrigt ikke kan føre til et andet resultat stadfæstes Kalundborg Kommunes afgørelse af 4. februar 2019.

3.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevarerklagenævnets stadfæster Kalundborg Kommunes afgørelse af 4. februar 2019 om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til at rydde rynket rose og efterfølgende bekæmpe genvækst med Roundup samt fælde udvalgte løvtreer på [F1] på matr. nr. [F2], beliggende ved [A1], 4591 Føllenslev.

[1] Lovbekendtgørelse nr. 1986 af 27. oktober 2021 om naturbeskyttelse.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

[3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevarerklagenævnet mv.

[4] Link til "Aktionsplan": <http://www.semiaquaticlife.se/wp-content/uploads/2018/07/Annex-6.2.10-A3-Action-plan-DK154-Aktionsplan-Stold.pdf> (<http://www.semiaquaticlife.se/wp-content/uploads/2018/07/Annex-6.2.10-A3-Action-plan-DK154-Aktionsplan-Stold.pdf>).

[5] <https://mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/invasive-arter/hvad-kan-jeg-selv-goere/bekaempelse/mekanisk/> (<https://mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/invasive-arter/hvad-kan-jeg-selv-goere/bekaempelse/mekanisk/>).

[6] Bekendtgørelse nr. 2091 af 12. november 2021 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

[7] Lovbekendtgørelsen nr. 119 af 26. januar 2017 om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder.

[8] Lovforslag nr. 15 af 8. oktober 2003 om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder, bemærkninger til lovforslagets § 39, stk. 2.

[9] Afsnit 3.6.26 i Miljøstyrelsens vejledning nr. 40 af december 2019 om naturbeskyttelseslovens § 3, beskyttede naturtyper (<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2019/12/978-87-7038-139-0.pdf> (<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2019/12/978-87-7038-139-0.pdf>)).

[10] Afsnit 2.6.1 i Naturstyrelsens Natura 2000 basisanalyse 2016-2021 for Natura 2000-område nr. 154, revideret udgave (https://mst.dk/media/130740/n154_basisanalyse16-21_revideret.pdf (https://mst.dk/media/130740/n154_basisanalyse16-21_revideret.pdf)).

[11] Afsnit 4 i Natura 2000-plan 2016-2021 for Natura 2000-område nr. 154, Naturstyrelsen, 2016 (https://mst.dk/media/130736/154_n2000plan_2016-21.pdf (https://mst.dk/media/130736/154_n2000plan_2016-21.pdf)).

[12] Afsnit 7.4 i [F1], Drifts- og Plejeplan 2015-2029, Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse, 2015 (<https://www.ejendomsstyrelsen.dk/globalassets/fes/dokumenter/publikationer/drifts--og-plejeplaner/stold-skydeterran/-251249-stold-web-.pdf> (<https://www.ejendomsstyrelsen.dk/globalassets/fes/dokumenter/publikationer/drifts--og-plejeplaner/stold-skydeterran/-251249-stold-web-.pdf>)).

[13] <https://mst.dk/natur-vand/natur/invasive-arter/hvad-kan-du-selv-goere-invasive-arter/mekanisk/> (<https://mst.dk/natur-vand/natur/invasive-arter/hvad-kan-du-selv-goere-invasive-arter/mekanisk/>).

[14] Bedste praksis vedrørende bekæmpelse af rynket rose (https://mim.dk/media/217134/annex-1_best-practice-fighting-japanese-rose-life12natdk001073-002.pdf (https://mim.dk/media/217134/annex-1_best-practice-fighting-japanese-rose-life12natdk001073-002.pdf)).

Sag:

19/02978 og
19/02979

Dato:

1. december 2021.

Emner:

NBL - beskyttede ...

Miljø- og Fødevareklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/>) •
Nævnenes Hus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • mfkn@naevneneshus.dk
(<mailto:mfkn@naevneneshus.dk>)
Tilgængelighedserklæring (<https://www.was.digst.dk/mfkn-naevneneshus-dk>)